

Petrolul, actiunile si sechestrul

Sechestrul pe intelesul tuturor

Scopul unui sechestrul asupra unor bunuri este in general asigurarea unui creditor (fie ca vorbim de stat, fie ca vorbim de entitati private) ca debitorul sau va plati datoria pe care o are la finalizarea procedurii judiciare sau executorii.

Dupa cum se stie, sechestrul poate fi de natura civila sau penala. In materie civila competenta apartine exclusiv instantei de judecata, in materie penala poate fi dispus de organele de urmarire penala (procuror) sau de catre instanta de judecata.

In momentul in care vorbim despre sechestrul, problema imbraca din start, doua aspecte: cel juridic si cel economic. Chestiunile de ordin economic pot fi in mod facil reduse la un raspuns la intrebarea:” **Permite valoarea bunurilor a caror sechestrare se doreste acoperirea debitului?**”

In cazul in care bunurile a caror sechestrare se doreste sunt actiuni ale unei societati comerciale, in mod inevitabil perspectiva difera, dupa cum este vorba de actiuni listate sau despre actiuni nelistate.

Atunci cand aceste actiuni au o valoare stabilita in temeiul unor tranzactii efectuate pe o piata de capital, cu siguranta ca raspunsul este mult mai simplu de dat. Transparenta si, eventual, lichiditatea reprezinta aturi esentiale pentru un creditor in vederea adoptarii deciziei de a initia un demers in justitie pentru instituirea unui sechestrul pe actiunile debitorului sau. Tot astfel, intr-un proces penal, aplicarea sechestrului penal este realizata de procuror cu mai multi sorti de izbanda in cazul unei societati listate, transparente si lichide.

Despre chestiunile juridice, putin mai jos, dar nu imediat.

Petrolul si sechestrul

Companiile de petrol constituie de cel putin 100 de ani o atractie pentru orice investitor pe piata de capital.

Din nefericire pentru actionarii unor astfel de companii, aplicatiile practice din ultima vreme, in Europa de Est, ale sechestrului penal pe actiuni au vizat tocmai instrumente financiare emise de companii petroliere.

Cazul cel mai cunoscut si mediatizat la nivel mondial: Yukos si actiunile controlate de Mihai Hodorkovski. Acesta a fost arestat in data de 25 octombrie 2003 si inculpat pentru infractiunile de escrocherie si evaziune fiscala. Arestarea actionarului majoritar si punerea

sub sechestru a mai mult de 40 la suta din actiunile grupului Yukos, au determinat caderea puternica a actiunilor grupului petrolier la bursa din Moscova.

In apararea lui Hodorkovski a intervenit la un moment si Organizatia pentru Cooperare Economica si Dezvoltare^[1] (OECD), care a atacat executivul de la Moscova pentru instrumentarea cazului Yukos. Concluzia comunicatului OECD a fost ca se poate de raspicata^[2]: "Tribunalele sunt adesea aservite executivului, iar serviciile de securitate, politia si procuratura raman puternic politizate".

La noi, s-a spus ca avem de-a face in cazul Rompetrol cu un Yukos romanesc. Similitudini: privatizari contestate si acuzatii de fraudă similare in linii generale.

In data de 7 martie 2006, a fost postat pe site-ul BVB, in vederea instiintarii publicului, conform cerintelor de transparenta ale legislatiei pietei de capital, Parchetul de pe langa Inalta Curte de Casatie si Justitie a instituit sechestru asigurator pe 5,4 miliarde din actiunile societatii Rompetrol Rafinare detinute de societatea Rompetrol Group TRG.

In cazul romanesc fata de cel mai celebru din Federatia Rusa, de neinteles a fost obiectul sechestrului, ridicat in cele din urma, ca urmare a unor hotarari judecatoresti^[3], intrucat bunurile sechestrate apartineau unei persoane juridice care in acel moment nu putea sa raspunda penal^[4]. S-a sustinut la momentul instituirii sechestrului ca Rompetrol Group ar putea fi persoana responsabila civilmente pentru Dinu Patriciu, insa nici un text legal nu acorda posibilitatea instituirii sechestrului penal, ca masura asiguratorie, inainte de a se stabili daca persoana inculpata in procesul penal poate sa acopere eventualul prejudiciu din bunurile proprii.

Cazul Rompetrol nu este singurul in care a fost instituit sechestrul asigurator asupra unor actiuni emise de catre o companie petroliera tranzactionata pe piata de capital. In procesul penal referitor la Rafinaria RAFO Onesti procurorii Parchetului Inaltei Curti de Casatie si Justitie in data de 19.08.2005 au dispus instituirea unui sechestru penal asupra actiunilor detinute de Balkan Petroleum la RAFO Onesti. Sechestrul a fost pus, dupa ce, se pare, se realizase o conventie de vanzare-cumparare privind actiunile detinute de Balkan Petroleum la RAFO Onesti, existand deci, si in acest caz, o controversa privind legalitatea masurii respective. Din informatiile dezvaluite de presa, si acest sechestru a fost ridicat conform unei hotarari judecatoresti.

Si in situatia celei mai mari companii din Romania conform cifrei de afaceri-PETROM s-a intentionat la un anumit moment instituirea unui sechestru, de natura civila de aceasta data. Cu ocazia majorarii de capital hotarata de Adunarea Generala Extraordinara a Actionarilor din 25 Noiembrie 2005, actionari minoritari ai societatii SNP au atacat in justitie aceasta hotarare, cu motivatia ca a fost subevaluat aportul statului in natura, efectuat cu anumite terenuri, incluse in capitalul social. In aceste conditii, CNVM a dispus blocarea de la tranzactionare a 643 milioane de actiuni Petrom, care reprezinta echivalentul a 1,12% din capitalul social al companiei, pe motiv ca face obiectul unui litigiu in justitie.

Sechestrul si actiunile

Sechestrul asupra acțiunilor este reglementat sumar în dreptul societar român, singura referire la aceasta instituție aflându-se în art. 66 alin. 2 din Legea nr.31/1990, potrivit căruia creditorii unui acționar „*pot sechestra și vinde acțiunile debitorului lor*”.

Conform normelor legale de drept comun acțiunile pot face obiectul unui *sechestrul asigurător*, instituit în temeiul art.591-596 Cod proc. civ. sau a unui *sechestrul judiciar*, potrivit art. 598-601 C.p.c.

Sechestrul asigurător asupra acțiunilor poate fi aplicat pentru a preîntâmpina crearea artificială a unei stări de insolvabilitate. În cazul **sechestrului penal**, scopul măsurii este reprezentat de necesitatea conservării probelor (atunci acțiunile constituie probe în procesul penal), sau a obiectului infracțiunii (în cazul în care acțiunile sunt bunuri rezultate în urma săvârșirii infracțiunii). În același timp, sechestrul penal reprezintă o măsură de asigurare a reparării prejudiciului cauzat părții civile în urma săvârșirii infracțiunii.

Sechestrul asigurător civil este aplicat doar de către instanța de judecată, în timp ce sechestrul penal poate fi dispus de către organele de urmărire penală sau de către instanță.

Efectul aplicării sechestrului asigurător constă în indisponibilizarea acțiunilor respective. Pe perioada sechestrului asigurător, civil sau penal, proprietarul acțiunilor va putea să exercite toate drepturile ce derivă din dreptul de proprietate asupra acțiunilor, mai puțin dreptul de dispoziție.

Nu există nici o interdicție legală pentru exercitarea în adunările generale a drepturilor de vot atașate acțiunilor sechestrate. Acționarul care își vede acțiunile sechestrate va putea să voteze intrarea în lichidare voluntară a societății sau ieșirea din patrimoniul acesteia a tuturor activelor sale, astfel încât valoarea de piață a acțiunilor să scadă în mod substanțial și rațiunea instituirii sechestrului să nu-și mai găsească finalitatea.

Sechestrul judiciar reprezintă o măsură de conservare a unui drept real principal litigios ce poartă asupra acțiunilor. Se va putea institui sechestrul judiciar, conform art. 599 alin. 1 pct.3 C.p.c. și asupra unor acțiuni ce garantează executarea unor obligații, fără a exista un proces, atunci când creditorul învederează insolvabilitatea debitorului sau are motive temeinice să bănuiască că acesta va fugi. În temeiul art. 599 alin. 1 pct. 1 C.p.c. pot fi sechestrate și acțiuni oferite de un debitor-acționar cu titlu de dare în plată, până la executarea definitivă a obligației.

Încuviințarea sechestrului judiciar se va face doar de către instanța, care va numi, un administrator-sechestrul, conform dispozițiilor art. 600 alin. 2. Acest administrator-sechestrul va putea face toate actele de conservare și de administrare necesare. Administratorul-sechestrul poate fi o persoană aleasă amiabil de către părțile litigiului sau poate fi numit de către instanță.

Din aplicarea dispozițiilor de drept comun din Codul de procedură civilă rezultă că, în cazul acțiunilor aflate sub sechestrul judiciar, toate drepturile atașate acestor acțiuni-

dreptul de vot, dreptul la dividende, dreptul de preferință etc.- vor fi exercitate de către administratorul-sechestrului. Exercițarea acestor drepturi se va realiza de către administratorul-sechestrului în scopul conservării lor până când se va finaliza litigiul referitor la acțiunile respective. În general, s-a considerat¹³³ că dreptul de vot ar trebui suspendat pe perioada sechestrului judiciar. Apreciem că îndeplinirea îndatoririlor ce îi revin administratorului sechestrului trebuie apreciate după tipul omului prudent și diligent-*bonus pater familias*. Pentru a nu se supune riscului anulării hotărârilor adunărilor generale, societatea emitentă ar trebui să amâne desfășurarea adunărilor generale până în momentul în care se va clarifica situația juridică a acțiunilor aflate sub sechestrul judiciar. În legislația română nu există referiri la posibilitatea instituirii unui sechestrului judiciar asupra acțiunilor, însă nici nu este prohibită această instituție.

[1] OECD este o organizație internațională ce cuprinde 30 de state membre, fiind în relații cu alte 70 de state, printre care și România, creată în vederea cooperării în domeniul economic, social, al serviciilor publice, al științei etc. Unul dintre scopurile sale este sprijinirea guvernelor statelor membre sau afiliate să promoveze măsuri în vederea dezvoltării economice. OECD emite decizii și recomandări. OECD promovează reguli în domenii unde acordurile multilaterale sunt necesare pentru ca statele membre sau afiliate să progreseze din punct de vedere economic în contextul unei economii globalizate. Statele nemembre pot să-și manifeste în mod expres acordul la deciziile, declarațiile și recomandările OECD și să implementeze în legislațiile naționale reglementări conforme cu acestea. Spre exemplu, la 20 aprilie 2005 România a aderat la Declarația privind investițiile internaționale și companiile multinaționale, adoptată de OECD în 1976)

[2] www.hotnews.ro-8 iulie 2004: "OECD denunța acțiunea împotriva Yukos"

[3] Sentințele Tribunalului București din 16 mai 2006 și 14 iulie 2006.

[4] În actuala redactare a Codului penal există instituția răspunderii penale a persoanei juridice.